

ΕΝΑΣ ΕΡΩΣ ΜΕ ΑΚΑΝΘΙΝΟ ΣΤΕΜΜΑ

ΤΟ ΜΝΟΙΣΤΟΡΗΜΑ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ ΜΟΥ

A.

ΕΝΑΣ ΜΙΚΡΟΣ ΠΡΟΛΟΓΟΣ
ΑΣΠΑΣΙΑ ΜΑΝΟΥ

'Ασπασία Μάνου...
Δέν υπάρχει 'Ελλην, δέν υπάρχει 'Ελληνίς, πού νά μή

θμιάται πάντα μέ συμπάθεια και καλωσύνη την εύγενικήν και άβράν 'Ελληνίδα, πού χάρισε στον τραγικό βασιλέα 'Αλέξανδρο την καρδιά της και στάθηκε σύντροφός του άχώριστη κατά τις θλιβερές ημέρες της βασιλείας του...

Ποιός δέν θμιάται, ποιός μπορεί νά λησμονήσει ποτέ τις ημέρες εκείνες τών σπαργιών ;
'Ημέρες άπογνώσεως...
'Ημέρες πόνου...

'Ημέρες σκληρής και άδυσώπητης είμαρμένης...
Μέσα στό σάλο και στην τρικυμία αυτή, πού συνετάρασε την 'Ελλάδα, ό πρίγκηψ 'Αλέξανδρος, ένας από τους πιο άγαπημένους στον 'Ελληνικό λαό βασιλόλατδας, ανεβαίνει στον 'Ελληνικό θρόνο, ίστικόν στην πιο σκληρή και την πιο έπιτακτική άνάγκη...

'Ο ίδιος ό πατέρας του, ό βασιλεύς Κωνσταντίνος — όπως θά δοίμε παρακάτω — εκάλισε τον 'Αλέξανδρο μία ημέρα, πού γύριζε από έναν περίπλοτο, πού είχε κάνει στον 'Αττικό κόμπο μέ την λατρευτή του 'Ασπασία και την άδελφή του 'Ελένη, την πνευμένη βασίλισσα της Ρωμανίας κατοπιν, ό ίδιος, λέμε, ό βασιλεύς Κωνσταντίνος τον εκάλισε και του είπτε, μέ βαθεία συγκινημένη φωνή, προκειμένου νά φύγη άκοναίως μακράν της 'Ελλάδος :

— Παιδί μου... 'Αλέξανδρε...
'Από σήμερα είσαι βασιλεύς !...
Βουβός και χατασυγκινημένος ό πρίγκηψ 'Αλέξανδρος, σήκωσε τά μάτια του και κίτταξε τον πατέρα του...
'Ακουσε καλά ;
'Ηταν άλήθεια ή ένα κακό όνειρο, ένας τρομακτικός εφιάλτης ;...

Τά μάτια του βασιλέως Κωνσταντίνου είχαν βυθωώσει...
Τό βούρκομα αυτό, τό βαρύ και συγκλονιστικό, έδωσε στον 'Αλέξανδρο νά καταλάβη ότι τά λόγια του πατέρα του ήσαν άληθινά, όριστικά, τραγικά, αλλά και ιστορικά.

'Η 'Ασπασία Μάνου, πού παρακολουθούσε τη σκηνή αυτή, μέ σφιγμένη καρδιά, τρέμουσα από άπερίγραπτη συγκίνηση και ταραχή, άκούμπησε στον τοίχο, γιά νά μήν σωριαστή κάτω...

Αυτό ήταν τό πεπρωμένο της 'Ελληνικής δυναστείας. 'Απ' την ημέρα αυτή άρχισε γιά τον 'Αλέξανδρο μία νέα ζωή. Μία ζωή γεμάτη φροντίδες...

'Η περίοδος της νεανικής άφροντισίας έτελείωνε άποτυχώς...
Στη νέα του αυτή ζωή ό 'Αλέξανδρος είχε πλάι του, στις λίγες χαρές του βασιλέως και στις μεγάλες κι' άνέφραστες λύπες και πικρίες, έναν καλόν άγγελο, έναν άγγελο παρηγορίας και καλωσύνης, την πολυαγαπημένη του 'Ασπασία, την βασιλική σύζυγον

[Αδθεντική βιογραφία της Α. Β. Υ. της πριγκηπίσσης 'Ασπασίας, χήρας του άλησμονήτου βασιλέως 'Αλεξάνδρου]

του κατοπιν. 'Από την ημέρα πού ό 'Αλέξανδρος άνέβηκε στό θρόνο, μέχρι της ημέρας πού κατέθηκε, νέος και ώραιος, στον τάφο, ή 'Ασπασία δέν έλειψε ούτε στιγμή από κοντά του. Τους ένωνε ή πιο μεγάλη, ή πιο τρυφερή, ή πιο άφοσιωμένη άγάπη...

'Εσοσαν ό ένας γιά τον άλλο...
Τίποτε δέν μπόρεσε νά τους χωρίσει. 'Εμπόδια στην ένωσί τους — όπως θά δοίμε στό σχετικό κεφάλαιο της βιογραφίας αυτής — παρουσιάστηκαν αρκετά... Και μετά την ένωσί τους άκόμη άντίκρουσαν την δυσμένεια και την άντίδραση ώρισμένων κύκλων...

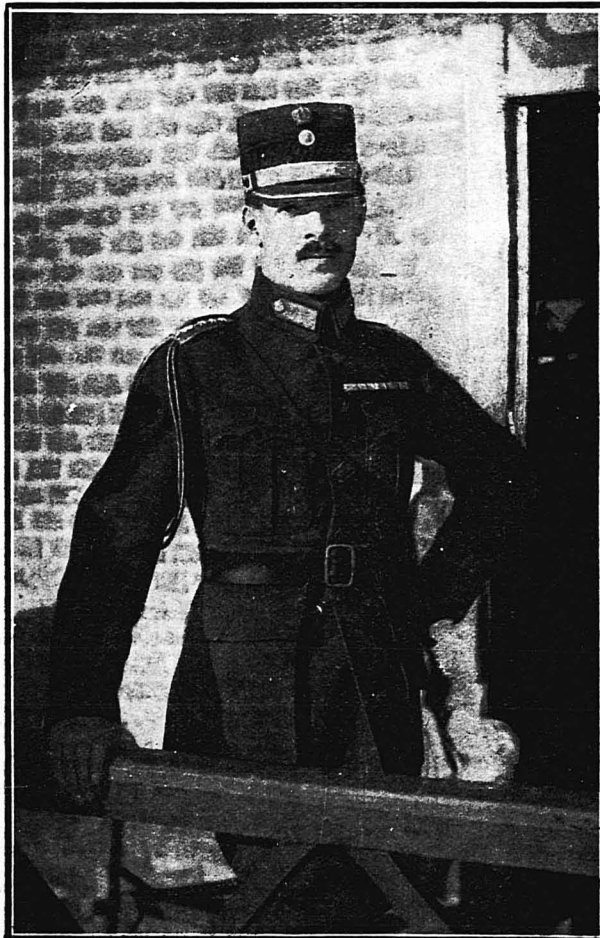
'Εσαν πολλά ποτήρια πικριών...
'Εδοκιμάστηκαν σκληρά...

Αισθάνθηκαν άλλεπάλληλες λύπες και πόνους άρκετούς...
'Αλλά τίποτε... τίποτε άπολύτως δέν μπόρεσε νά σβήσει τη μεγάλη τους άγάπη, πού διαρκώς δυνάμωνε κι' ένιγνετο πλέον παθητική, πλέον τρυφερή...

Τίποτε άλλο, εκτός του θανάτου !...
'Ο σκοτεινός θεός έχώρισε μία μέρα κατά τον πλέον μοιραίο κι' άπρόοπτο τρόπο, τό πολυαγαπημένο βασιλικό ζεύγος...

Και στην περίπτωση αυτή, όλοι οι 'Ελληνες αισθάνθηκαν τον σπαραγμό της πριγκηπίσσης 'Ασπασίας σαν δικό τους σπαραγμό, σαν δική τους συμφορά, κι' έρρεσαν ποταμοί δακρύων...

'Επίνω από τον νεκρό του βασιλέως 'Αλεξάνδρου έκλαιγε, μαζί με την βασιλική σύζυγό του, όλόκληρος ή 'Ελλάς !.....

'Ο βασιλεύς 'Αλέξανδρος μέ στολήν άρχιστρατήγου

.....
'Όπως τά χελιδόνια μάς θυμούνται την άνοιξη κι' έρχονται μέ τό μνημό της στά χείλη κάθε χρόνον την ίδια εποχή, έτσι κι' ή πριγκηπίσσα 'Ασπασία, του άλησμονήτου βασιλέως 'Αλεξάνδρου, κάθε χρόνο, τον ίδιο καιρό, τον 'Οκτώβριο, έρχεται από τό έξωτερικό, στον ζή όχτώ χρόνια τώρα, γιά νά προσφέρει τη λατρεία της στον τάφο του πολυκλαύστον νεκρού της σύζυγου, του οποίου ή μνήμη είνε τόσο βαθεία χαραγμένη στη σκέψη της και στην καρδιά της.

Είνε ή μόνη εποχή, πού ό τάφος του 'Αλεξάνδρου έχει τη μεγαλειότερη γραφικότητα. Πλλάί στά φυτεμένα λουλούδια, πού άλλώνουν τά άνθισμένα κλαδιά τους πάνω από τό χώμα, πού σκέπασε τον τραγικό 'Ελληνα πρίγκηπα, και γεμίζουν μέ τις μεθυστικές ενωδιές τους τον άέρα, προστίθενται και τά λουλούδια, πού φέρνει ή μαρτυρική πριγκηπίσσα.

'Αν ό 'Αλέξανδρος είνε γιά όλους ένας νεκρός, γιά τη βασιλική σύζυγό του δέν συμβαίνει τό ίδιο. 'Όλα της τόν θμιάζουν, ζή στη σκέψη της, ζή μέσα στην καρδιά της και θά ζή εκεί, μέχρις ότου ή καρδιά αυτή παγώσει και πάψει νά χτυπά...

.....
Σάν κινηματογραφική ταινία περνούσαν τά γεγονότα του τραγικού ειδυλλίου και της ζωής του άειμνήστου 'Αλεξάνδρου από τό μυαλό μου, ενώ τ' αυτοκίνητο μέ πήγαινε λικνιστικά στό σπίτι του κ. 'Αλ. Αργυροπούλου, άνωτέρου διπλωματικού ύπαλλήλου και θείου της πριγκηπίσσης 'Ασπασίας. 'Επρόκειτο νά συναντηθώ εκεί μαζί της γιά πρώτη φορά και ή συγκίνησίς μου ήταν άπερίγραπτη. 'Ημουν άνυπόμονος και περιέργος νά δω την ύπεροχη γυναίκα, πού στάθηκε στον βασιλέα 'Αλέξανδρο σύζυγος και φίλη και

αδελφή... Δεν άρχισα να φτάσω στο σπίτι. Ένας ύπνρήςτης μ' ώδήγησε στην αίθουσα της άναμονής, όπου κάθησα, περιμένοντας ν' άναγγελώ στην Ύψηλοτάτη της. Στο μεταξύ αυτό άρχισα να περιεργάζομαι το κομψό σαλονάκι με την παλιά του έπιπλασει. Άπέναντί μου ένας καναπές σαν ντιβάνι και πλάι του μία βιβλιοθήκη μικρή και κομψή. Στη μέση του σαλονιού πολυθρόνες και μικρά κομψά σκαμνάκια μπρος στα πόδια τους. Πλάι στον καναπέ, σ' ένα τραπέζι, ένα μεγάλο παλιό βάζο, γεμάτο από κλαδιά κουμαριάς με κούμαρα έπάνω. Κοντά μου ένα άκομα χαμηλό τραπέζακι, με μία λάμπα με άμπαζούρο έπάνω και διάφορα μικρά κοκκάλινα κομφοτεχνήματα. Στις γωνιές τρίποδες με βάση πορσελάνης και λουλουδία, πολλά λουλουδία... Οι τοίχοι ταπεινωμένοι, μπλέ. Στα παλιά έπιπλα έπάνω πολύχρωμες μετάξινες μάντες, θαυμάσια κεντημένες.

Στους τοίχους διάφοροι πίνακες, μία Βυζαντινής τέχνης Παναγία, μέσα σ' ένα παλιό χρυσο πλαίσιο, μερικά ντεσέν Κινέζων καλλιτεχνών, παλιά και άριστής τέχνης, κλπ. κλπ.

Στη διπλανή αίθουσα, που χωρίζεται με το σαλόνι μ' ένα βελουδένιο ριντώ, διακρίνω μία κομφοτάτη βιτρίνα, της οποίας τα ράφια είναι γεμάτα με κομφοτεχνήματα, που παριστάνουν θεότητες, Κινέζικες ως επί το πλείστον. Είναι τοποθετημένα επίσης εκεί με άκραν καλαισθησιαν διάφορα δοχεία από πορσελάνη. Πλάι στη βιτρίνα ένας θαυμάσιος βενετσιάνικος καθρέφτης και γύρω κομψά έπιπλα.

Σ' αυτό το ποιητικό και ήρεμο περιβάλλον είχε την καλωσύνη νά με δεχθώ ή πριγκήπισσα Άσπασία. Μπήκε μέσα, σέ λίγο, ώραία, άέρινη, φορώντας μία κομφοτάτη καφέ φορεσιά, που της πήγαινε περίφημα και που την έκανε νά μοιάζει σαν ένα έξωτικό λουλουδι, ή καλύτερα, σαν ένα ζωντανό κομφοτέχνημα μέσα στα τόσα γύρω της άψυχα κομφοτεχνήματα.

Μου έδωσε το χέρι της, κι' ενώ μου μιλούσε, το πρόσωπό της έλαμπε από ένα φωτεινό, γλυκό χαμόγελο.

Η όμιλία της πριγκήπισσης γλυκειά. Η προφορά της όμως όλιγον ξενική, πράγμα που της δίνει έντούτοις περισσότερη χάρι.

—Άπό μικρή, μου έξηγει, είχα δασκάλες για τις ξένες γλώσσες, τις όποιες μάθαινα μαζί με τα Έλληνικά. Η ζωή μου, χρόνια τώρα, στο έξωτετικό, κοντά σε ξένους που δεν ξέρονιν τη γλώσσα μας, μ' έκαμαν νά ξεχάσω κάτωσ τη μητρική μου γλώσσα. Στενωχορούμαι πολύ γι' αυτό και σάς ζητώ συγγνώμην, που κάνω χρήση ξένων λέξεων, μιλώντας μαζί σας.

Καθησυχάζω την ένγενική πριγκήπισσα και μεταπολλάζω το θέμα της

όμιλίας μας. Βρίσκα έτσι την ευκαιρία νά την ρωτήσω για την βασιλοπαύδα Άλεξάνδρα, την κόρη της.

—Ω, σάς ευχαριστώ για τό ένδιαφέρον σας ! μου άπαντά. Η αγαπημένη μου Άλεξάνδρα είναι έσωτερική μαθήτρια στο «Heathfield School», τό όποιο βρίσκεται μία ώρα έξω από τό Λονδίνο. Ζη έχει τρία χρόνια τώρα, και είναι, όπως με πληροφορούν οι καθηγητά της, μία από τις καλύτερες μαθήτριες. Η διεθνέσις του Κολλεγίου είναι έξαιρετικά ευχαριστημένη από τας προσόδους της. Η Άλεξάνδρα μου άγαπά έξαιρετικά την Έλλάδα, την άναφέρει συχνά και με φωτο πάντα τότε σκοπεύω να την φέρω εδώ, για νά εγκατασταθώμε όριστικώς. Δυστυχώς, δεν μπορώ νά την φέρνω μαζί μου όταν έρχομαι στην Έλλάδα, γιατί έχει μαθήματα και δεν της δίνουν άδεια νά με συνοδεύη...

—Την βλέπετε συχνά ;

—Βεβαίως. Όλο τό διάστημα των διακοπών του καλοκαιριού και τις διακοπές των Χριστουγέννων, τις περνάμε μαζί. Πότε την παίρνω και πάμε στην Έλβετία, όπου περνάμε άχώριστες τις γιορτές μέσα στα χιόνια, που τόσο ένθουσιάζουν την Άλεξάνδρα μου. Στις μεγάλες παραδρομίες που γίνονται τον χειμώνα εκεί, ή Άλεξάνδρα μου λαμβάνει μέρος μ' έξαιρετικό γέφι, γιατί αισθάνεται μεγάλη άγάπη στο σπόρ αυτό. Έχει ιδιαίτερη κλίση στο σκι και κατεβαίνει τις κατασφύριες με μοναδική ένέργεια. Έπίσης της άρέσει πολύ και τό πατινάς.

—Σεις, Ύψηλοτάτη, που περνάτε τον καιρό σας, όσον ή πριγκήπισσα είναι στο Λονδίνο ;

—Τό χειμώνα όλόκληρο μένω στο Λονδίνο, για νά είμαι κοντά της. Τό καλοκαίρι μένομε στη Βενετία, όπου έχομε μία ώραία έπιπλα, με περιποιημένο κήπο, μία λιμνούλα και άλλες άμορφίες άγροτικές, που μάς θυμίζουν την αγαπημένη μας Έλλάδα.

—Τό καλοκαίρι μένομε στη Βενετία, όπου έχομε μία ώραία έπιπλα, με περιποιημένο κήπο, μία λιμνούλα και άλλες άμορφίες άγροτικές, που μάς θυμίζουν την αγαπημένη μας Έλλάδα.

Η πριγκήπισσα σαπώνει για μία στιγμή, βυθίζεται σ' όνειροπόλησις, θυμάται τά περασμένα ίσως και συνεχίζει :

—Ναι, μιλώ διαρκώς στην κορούλα μου για την Έλλάδα, την Έλλάδα μας. Της λέω πόσο είναι ώραία εδώ και πόσο είναι όλα άμορφα και φροντίζω νά μάθη από σύντομα τά Έλληνικά, τά όποια της παραδίδει ο ίερέσις της Έλληνικής πατριώσις της Βενετίας. Τό μάθημα των Έλληνικών γίνεται στη Βενετία κάθε μέρα, όταν μένομε εκεί, για νά μπορώ ή Άλεξάνδρα μου νά όμιλή άπροσκόπτως και νά καταλαβαίνει τη μητρική της γλώσσα, όταν ήθελομε έδω μαζί.

—Με την βασιλική οικογένεια της Έλλάδος βλέπετε συχνά, Ύψηλοτάτη ;

—Και βέβαια. Ο κουνιάδος μου (έννοει τον τώσ βασιλέα Γεώργιον

Η πριγκήπισσα Άσπασία, με ένθική Έλληνική άμοίεια

Β'), συναντάται μαζί μου συχνότατα, τότε στο Λονδίνο και τότε στο Παρίσι. Και στο ταξίδι μου αυτό πέρασα από το Παρίσι, όπου συναντήθηκα και με την πριγκίπισσα Έλενη, η οποία μάλιστα έκανε αυτές τις ημέρες μία έγχείση, έπιτυχη εύτυχως.

—Είς το Λονδίνο, Ύψηλοτάτη, πώς περνάτε ;

—Ρωτάτε για την ιδιωτική μου ζωή ; "Όπως όλος ο κόσμος, Άπλούστατα. Έχω εύτυχώς άρκετές γνωριμίες εκεί. Συναντώμια επίσης συχνά με τους Έλληνες πριγκίπας, όταν βρίσκονται στο Λονδίνο, και ζούμε άγαπημένα και ευχάριστα. Το Λονδίνο μου άρέσει και το προτιμώ. Η Βενετία είναι κάτι τι άλλο. Στο Λονδίνο ζω σαν άμαζόνα. Με τσελινάει, χορολεικτιώς ή ίππασία, στην οποία έχω πολύ καλή έπίδοση. Στη Βενετία, αντίθετως, άπολαυβάνω τη θάλασσα. Έκει είμαι ή...Μπουμπούλινα, Γόνδολες, κανάλια, ποιήσεις...

—Παραχαλιώνετε άνελλιπώς τα Έλληνικά πράγματα ; Σας μένει καρός ;

—Βεβαίωτα. Έχω άλληλογραφία με τους συγγενείς μου και μαθαίνω τα πάντα. Ύστερα, διαβάζω και τις εφημερίδες, ή όποιες γράφουν για κάθε τι που συμβαίνει στην πατρίδα μου. Είμαι μακριά από την Ελλάδα, μα ή σκέψις μου είναι πάντα κοντά της. Πάντως — σάς παρακαλώ θερμότατα — άς μη μιλήσουμε για την πολιτική...

—Καθόλου, Ύψηλοτάτη ;

—Καθόλου. Τι είμαι εγώ, σάς παρακαλώ ; Τι περισσότερο από μία

γυναίκα ; Κι' ή γυναίκες δεν πρέπει ν' ανακατεύονται με την πολιτική. Πρό πάντως εγώ που —άν και Έλληνις—είμαι φιλοξενούμενη και περαστική από την Ελλάδα. Η παραμονή μου εδώ είναι πάντα όλιγοήμερη, γιατί έχομαι νά εκπληρώσω ένα έργο καθήκον. Έρχομαι νά γονατίσω και νά προσευχθώ στον τάφο του άλησιμύνητου βασιλέως και συζύγου μου, του Άλεξάνδρου...

Στο σημείο αυτό το πρόσωπο της ίσηλης μου συνομιλήτριας άλλαξε άπτόμα έκφρασι. Πάει νά είναι φωτεινό, όπως πριν. Ένα σύννεφο λύτης περνά επάνω του και το σιάζει. Τα γέλαστά και λαμπερά μάτια της πριγκίπισσας χαμηλώνουν. Τα δάχτυλά της παίζουν νευρικά...

Η σκέψις της γυρίζει αυτή τη στιγμή στα περασμένα, φτερουγίζει στο παρελθόν, τό τόσο γλυκό, μα και τόσο θλιβερό παρελθόν...

Μπρός στη βαθεία και ειλικρινή αυτή λύτη της πριγκίπισσας σωμαίνουμε. Κι' άποφασίζουμε νά μη διακόψουμε, με περισσότερες έρωτήσεις, την θλιβερή της ρέμθη...

Την χαιρετούμε λοιπόν και φεύγουμε, για νά

ξαναγυρίσουμε την έπομένη ή την μεθεπομένη.

Η χαλωσμένη της πριγκίπισσας Άσπασίας είναι μεγάλη και άνεξάντητη. Θα μάς άνοιξη την καρδιά της, τη μεγάλη της καρδιά, και θα μάς άφήση νά διαβάσουμε σ' αυτή τό τραγικό της βασίλειο ρωμάντζο...

Άπό μητέρα, άνιζούσαν στη μεγάλη Φαναριώτικη οικογένεια των Αργυροπούλων, που τόσο έθνοφελώς έδρασε στο Βυζάντιο, και πατέρα τον Πέτρο Μάνο, τον άδελφό του άλησιμύνητου ποιητού Κώστα Μάνου, γεννήθηκε ένα πρωινό του Μαρτίου, στα 1896, ή Άσπασία Μάνου, στο πατρικό της σπίτι, στην Άθήνα, στο πολυτελέστατο μέγαρο της όδοϋ Φιλελλήνων, τό ενρισκόμμενο άπέναντι ακριβώς άπ' τη Ρωσική έκκληρία.

Ο πατέρας της Άσπασίας βρισκόταν τον καιρό εκείνο, μαζί με τον θείο της Κώστα Μάνο και τον στρατηγό Βάσσο, στην Κρήτη, πολεμώντας επί κεφαλής άνταρτικων σωμάτων εναντίον των Τούρκων, με τό πολεμικό ψευδώνυμο Καπετάν Βέγγας.

Η μητέρα και ή γιαγιά της Άσπασίας, ή σεβαστή, δέσποινα Ρωξάνη Μανομιχάλη, είδοποίησαν έγκαιρος τον πατέρα της, για νά βρισκείται στην Άθήνα κατά την γέννηση της κόρης του, ή όποία θα ήταν και τό πρώτο του παιδί.

Ο Πέτρος Μάνος περίμενε τον τοκετό αυτόν μ' άνυπομονή, μ' άγωνία, μπορεί νά πη κανείς. Ποθούσε επίσης — και τον πόθο του αυτόν τον είχε έκμυστηρευθή και στη σύζυγο του — νά είναι άγόρι το πρώτο

παιδί, που θα του έδινε ό Θεός.

Μά τα πράγματα ήσαν έντελώς αντίθετα και άπρόοπτα άπό ό,τι τή έπεριμεναν. Συνέβη δηλαδή τό έξής :

Η σύζυγος του ήρωϊκού Πέτρου Μάνου έφερε την Άσπασία στον κόσμο πέντε ήμερες ένωρίτερα άπ' ό,τι έτολόγισαν. Ο τοκετός δηλαδή ήταν ξαφνικός, ήρθε σέ μέ ημέρα και σέ μία ώρα, που κανένας δεν τον έπεριμενε...

Τό άρχοντικό του Μάνου άναστατώθηκε. Χαρούμενη κι' άνάστατη ή γιαγιά της Άσπασίας, ή Ρωξάνη Μανομιχάλη, έβγαλε άπ' τό κεφάλι μία μεγάλη κλαροστή μετάξινη μαντίλα, την όποία φορούσε και διέλωσε μ' αυτή τό βρέφος...

Δύο - τρεις ήμερες μετά τον τοκετό έφτασε σ' άρχοντικό του και ό Πέτρος Μάνος. Έρχόταν άπ' την Κρήτη, μέσα άπό τη φωτιά των μαχών, άποπνέων άρωμα μαρούτης, με την λαχάρα νά παραστή στη γέννηση του πρώτου του παιδιού.

Μά μόλις έφτασε σπίτι του, άντήχησαν σ' αυτιά του ό κλαυθμησιοί της νεογέννητης κόρης του.

Ο Πέτρος Μάνος ξαφνίστηκε. —Τί συμβαίνει, μητέρα ; ρώτησε

Η μικρά κόρη της πριγκίπισσας Άσπασίας, πριγκίπισσα Άλεξάνδρα

τή Ρωζάνη Μανρομάλη.

Ἡ γηραιά ἀρχόντισσα τὸν ἀγάλλισε, τὸν φίλησε καὶ χωρὶς νὰ τοῦ πῆ τίποτα, τὸν ὠδήγησε στὸν κοιτῶνα τῆς συζύγου του. Ἡ ἔκπληξις τοῦ γενναίου πολεμιστοῦ ἔγινε ἐκεῖ μεγαλειότερη, ὅταν ἀντίκρουσε τὴ νεογέννητη χοροῦλα του.

— Ἡ κόρη σου ... τοῦ εἶπε ἡ μητέρα του.

— Ἄς εἶνε εὐλογημένο τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ποῦ μᾶς τὴν χάρισε ! φώναξε μὲ συγκίνησι ὁ Πέτρος Μάνος καὶ φίλησε στοργικὰ τὴ λατρευτὴ του συζύγου καὶ τὸ πρῶτο παιδί.

Ἀπ' τὴν ἡμέρα αὐτὴ στὸ ἀρχοντικὸ τοῦ Μάνου εἶχαν γιορτὴ καὶ πανηγύρι. Ὅλοι ἦσαν εὐχαριστιμένοι καὶ εὐτυχιμένοι.

Μὰ ἐπειδὴ ὁ Πέτρος Μάνος ἀνευπονοοῦσε νὰ ξαναγιορτῆσῃ στὴν Κρήτη καὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν ἀγῶνα του κατὰ τὸν Τούρκου, μαζὺ μὲ τοὺς ἄλλους ἐθελοντὰς καὶ τὰ ἡρωϊκὰ τῆς Κρήτης παλληλάρια, ἀποφασίστηκε νὰ γίνῃ ἡ βάπτισις τῆς κόρης του, ὀλίγες ἡμέρες κατόπιν.

Πράγματι, μόλις ἡ σύζυγος τοῦ Μάνου συνήλθε κάπως ἀπὸ τὴν ἐξάντησιν τοῦ τοκετοῦ, ὠρίσθη ἀμέσως ἡ ἡμέρα τῆς βαπτίσεως. Καὶ ἡ ἡμέρα αὐτὴ ἦταν ἡμέρα χαρᾶς καὶ πανηγύρεως γιὰ τὴν οἰκογένεια Μάνου.

Ὁ νουὸς ἔδωσε στὴν πρώτη κόρη τοῦ Μάνου τὸ ὄνομα Ἀσπασία.

Κι' ἡ διασκέδασις στὸ ἀρχοντικὸ τοῦ Μάνου κράτησε ὡς τὸ πρῶτὸ τῆς ἐπομένης.

Μὰ τὸ καθῆκον πρὸς τὴν πατρίδα, τὸ καθῆκον τοῦ Ἑλλήνου πατριῶτου πρὸς τὴν ἐπαναστατημένην καὶ ἀγωνιζομένην ἀγῶνα ἀπολυτρώσεως μεγαλόνησον Κρήτην, δὲν ἄφηρε ἡσυχον τὸν πατέρα τῆς Ἀσπασίας.

Καὶ λίγες ἡμέρες μετὰ τὴν βάπτισις τῆς κόρης του, φίλησε τὴ σύζυγόν του καὶ τὴν κόρη του καὶ ξανάφυγε γιὰ τὴν Κρήτην...

Στὸ μεταξὺ αὐτὸ ἡ Ἀσπασία μεγάλωνε καὶ ὠμορφαινε. Εἶχε πάρει τὸ λυγρὸ ἀνάστημα καὶ τὰ φρυαία, κανονικά, χαρακτηριστικὰ τοῦ πατέρα της...

Μαῦρα μαλλιά, πολὺ μαῦρα, μὲ ἀποχρώσεις βαθυπράσινης, μαῦρα, ζωηρὰ καὶ ἐκφραστικὰ μάτια, χρῶμα καθαρομελάχρονον...

Ἐνωμεταξὺ ἡ μητέρα τῆς Ἀσπασίας ἔφερε στὸν κόμοσι καὶ δευτέρου παιδί, μιὰ κόρη ἀκόμη, τὴν γνωστὴν ὠραίαν κοσμητὴν Ἀττίδα κ. Ζαλοκώστα.

Ἡ διὰ ἀδελφὲς μεγάλωναν κάτω ἀπὸ τὴν ἀρχοντικὴν ἐπιτήρησιν τῶν γονέων τους, οἱ ὁποῖοι δὲν παρέλειψαν κανένα μέσον γιὰ τὴν μόρφωσίν των.

Τὰ χρόνια αὐτὰ ἡ οἰκογένεια Μάνου εἶχε μετοικήσει στὴν κομητὴ Ἐπαυλίας τῆς Κρησιᾶς.

Ἐκεῖ ἡ διὰ ἀδελφὲς ζούσαν καὶ μεγάλωναν ἐλεύθερα, ἀνάμεσα στὴ γλυκεῖα Ἀττικὴ φύσι, ἀνθὴ σάνια καὶ δροσερὰ, ἀνθὴ ἔμφυγα, ἀνάμεσα στὰ μυροβόλα ἀγριολουλούδα τῶν Ἀττικῶν κάμπων.

Ἀπὸ μικρὴ ἡ Ἀσπασία Μάνου ἔδειχνε τὰ ὑπέροχα χαρίσματα καὶ προτερήματα, μὲ τὰ ὁποῖα τὴν εἶχε προικίσει ἡ φύσις.

Ἦταν τολμηρὴ ὡς τὸν πατέρα της, μὲ γενναία αἰσθήματα, καὶ συγχρόνως γλυκεῖα, εὐγενεῖα, ἀριστοκρατικὴ καὶ πονόφνηρη, ὡς τὴν μητέρα της...

Ἀγαποῦσεν ἐξαιρετικὰ τὰ ἀνθὴ καὶ δὲν περνοῦσε ἀπὸ τὸ ἀρχοντικὸ τους φτωχὸς ζητιάνος, τὸν ὁποῖο νὰ μὴν τρέξῃ νὰ βοηθήσῃ.

Συμπονοῦσε τοὺς φτωχοὺς...

Στὴ μεγάλῃ της καρδίᾳ δὲν ὑπῆρχε ἡ παραμικρὴ σκοτεινὴ γωνία.

Δὲν εἶχε τίς μωροκακίαις καὶ τὰ πεισιματα τῶν ἄλλων κοριτσιῶν. Κάθε τῆς πράξις φανερώσεν ὅλη τὴν τρυφερότητα τῆς καρδίας της, ὅλη τῆς τὴν γενναιοφυξία.

Μπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς ὅτι ἡ Θεοῖα Πρόνοια τὴν εἶχε ὀρίσει ἀπὸ τότε γιὰ τὸν ὑπέροχο ὁρὸ, τὸν ὁποῖο ἔπαιξε ἀργότερα, στὸ πλευρὸ τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου...

Τὰ μικρὰ παιδιά εἶνε συνήθως σκληρὰ. Τὰ ἀγεῖ καὶ τὰ φέρει τὸ ἐνστικτικὸ τους.

Μὲ τὴν μικρὴ Ἀσπασία Μάνου διως συνέθετὸ τὸ ἀντίθετο. Ἡ γλυκύτης τοῦ χαρακτήρος της καὶ ἡ τρυφερότης τῆς καρδίας της ἐφθάναν σὺνθηστάτα εἰς τὰ ἄκρα.

Μιὰ μέρα ψόφησε ἕνα πουλάκι, τὸ ὁποῖο ἡ μητέρα της εἶχε κρεμασμένο στὴν κάμαρά της, σ' ἕνα κομπότατο καὶ εὐρύχωρο κλουβί.

Ἡ Ἀσπασία τὸ ἀγαποῦσε ὑπερβολικά, τὸ λάτρευε. Μόνη της τὸ ἐφρόντιζε, μὲ τὰ ἴδια της τὰ χέρια τοῦ ἔδινε τὴν τροφὴν του, ἔβαινε νερὸ ἀπὸ τὰ χεῖλιά της.

Τὸ ἀδῶο πτερωτὸ ἦταν ὁ προστατευόμενός της, ὁ καλὸς της φίλος, ἡ

συντροφία της, στὴν μοναξιά τῆς Κρησιᾶς τοῦ καιροῦ ἐκείνου...

Ὅταν λοιπὸν ἡ Ἀσπασία τὸ εἶδε νεκρὸ ἕνα πρῶτὸ μέσα στὸ κλουβί του, ἀνεύθη σὲ δάκρυα. Ἀσυγκράτητοι λυγμοὶ τὴν συνετάραξαν. Μάταια προσπάθησαν οἱ οἰκεῖοι της νὰ τὴν παρηγορήσουν. Ἡ λύπη της ἐκράτησε ἐπὶ ἡμέρας, ὁ πόνος της ἦταν βαθὺς καὶ εἰλικρινέστατος...

Ὅταν δὲ ἡ ὑπηρεσία θέλησε νὰ πετάξῃ τὸ ψόφι πουλάκι, ἡ μικρὴ Ἀσπασία ἐξανέστη.

— Ὅτὸ σκεπάζω μὲ νερὰ ἀνθὴ καὶ θὰ τὸ βάλω νὰ πλαγιάσῃ σ' ἕναν κλάδο τῆρο, στὸν κήπο μας ... εἶπε στὴ μαμὰ της.

Τὸ εἶπε καὶ τὸ ἔκαμε.

Μὲ βουρλωμένα τὰ ἐκφραστικὰ τῆς μάτια, κατέβηκε στὸν κήπο τῆς ἐπαυλίας τῶν, μὲ τὴν μικρὴ ἀδελφὴν της, ἔκωσαν ἄφθονα δροσερὰ ἀνθὴ καὶ σκέπασαν μ' αὐτὰ τὸ νεκρὸ πουλάκι.

Ἄνοιξε κατόπιν, πλάι στὴν οἶκα μᾶς τριανταφυλλιάς, ἕναν μικρὸ λάκκο, τὸν ἔστρωσε μὲ πράσινα φύλλα καὶ ἐτοποθέτησε μέσα, βρέχοντας τὸ νεκρὸ χῶμα μὲ τὰ δάκρυά της, τὸν νεκρὸ πειὰ φτερωτὸ τῆς συντροφίαν...

Μεχρὸς ὅτου ἡ Ἀσπασία φτάσει στὴν ἡλικία τῶν πέντε ἐτῶν, Ἑλληνίδες διδασκάλισες φρόντιζαν γιὰ τὴν μόρφωσίν της, καθὼς καὶ γιὰ τὴν μόρφωσιν τῆς μικροτέρας ἀδελφῆς της.

Κατόπιν, ὅταν ἡ Ἀσπασία συνελήφθησε τὰ πέντε τῆς χρόνια, οἱ γονεῖς της προσέλαβαν καὶ ξένες διδασκάλισες, μιὰν Ἀγγλίδα καὶ μιὰ Γαλλίδα.

Τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Ἀσπασίας γιὰ τὰ γράμματα, ἡ ὄψις τῆς μαθήσεως καὶ ἡ καταπληκτικὴ ἀντίληψις της, ἔκαναν ἐντύπωσι, τόσο πρὸς τοὺς γονεῖς της, ὅσο καὶ στὶς διδασκάλισες της.

Ἡ ἐκμάθησις τῶν ξένων γλωσσῶν ἀποτελοῦσε γιὰ τὴν μικρὴ ἀρχοντοπούλα — ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἄλλα παιδιά τῆς ἡλικίας της — ἀληθινὴ ἀτόλμασι.

Ὁ πόθος της αὐτὸς τῆς μαθήσεως συγκινοῦσε βαθεῖα τὸν πατέρα της, ὁ ὁποῖος ἔλεγε συχνὰ στὴ σύζυγόν του :

— Πρέπει νὰ δώσουμε στὰ παιδιά μας ὅσο μπορούμε πρὸς εὐρεία μόρφωσι, ἀφοῦ καὶ αὐτὰ τὰ ἴδια δεῖχον ἐξαιρετικὴ ἐπιμέλεια καὶ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν σπουδὴ. Ἐμεῖς, στὴν ἐποχὴ μας, δὲν εἶχαμε δυστυχῶς τίς ευκολίας αὐτές. Σήμερα ὁμοῦς τὰ πράγματα ἄλλαξαν. Ἡ μόρφωσις, ἡ τελεία μόρφωσις, εἶνε τὸ σπουδαιότερο ἐφόδιον γιὰ τὴν ζωὴ. Ἄς μορφώσουμε εὐρύτατα τὰ παιδιά μας, γιὰ νὰ μᾶς εὐγνωμονοῦν μιὰ μέρα !...

Σοφὰ πατρικὰ λόγια, φρόνιμα καὶ λογικά, τὰ ὁποῖα ἡ Ἀσπασία Μάνου θυμάται ἀκόμα σήμερα, μὲ συγκίνησιν...

Ἀργότερα ἡ οἰκογένεια Μάνου ξαναγύρισε στὴν Ἀθήνα καὶ ἐγκαταστάθηκε στὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Φιλελλήνων μέγαρό της.

Ἡ Ἀσπασία καὶ ἡ μικρότερη ἀδελφὴ της καταγόρησαν γιὰ τὴν μετοικεσία αὐτὴ. Στὴν Ἀθήνα, χωρὶς νὰ διακόψουν φυσικὰ τίς σπουδὰς τους, ἡ ζωὴ γιὰ τίς διὰ μικρὰς ἀδελφὰς ἦταν πρὸς εὐχάριστον. Ἐβλεπαν συχνότερα τοὺς συγγενεῖς τους, τοὺς ὁποῖους ὑπεραγαποῦσαν, καὶ τὸ σπουδαιότερο, μποροῦσαν νὰ παίξουν μὲ τίς συνομηλικὰς φίλες τους, τίς κόρες τῶν ἄλλων ἀρχοντικῶν οἰκογενειῶν τῆς τότε Ἀθηναϊκῆς κοινωνίας.

Ὁ αἰμίμητος βασιλεὺς Γεώργιος ἐκτιμοῦσε καὶ συμπαθοῦσε ἐξαιρετικὰ τὸν πατέρα της Ἀσπασίας, γιὰ τὰ πατριωτικὰ του αἰσθήματα καὶ τὸν σπάνιον, ἀδαμάντινο, χαρακτήρα του.

Ἡ μικρὰ ἀδελφὴ Μάνου ἐπήγαναν πολὺ συχνὰ μὲ τίς φιλενάδες τους καὶ ἔπαιζαν στὸν Βασιλικὸ Κήπο. Ἐκεῖ, ἀνάμεσα στὰ λουλούδια καὶ στὰ δένδρα, ἀνάμεσα στὴν ὀρεινὴν καταστάσιν βλάστησιν, εἶχαν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι βρισκόνται σ' ἕναν ἐπίγειον Παράδεισον.

Ὅπως καὶ τότε, ἔτσι καὶ τότε, ὁ Βασιλικὸς Κήπος ἦταν τὸ ὠραιότερο στολίδι τῆς πρωτευούσης. Μέσα σ' αὐτὸν ἔπαιζαν κατὰ τίς ὁδὸς ποῦ δὲν εἶχαν μαθήματα ἢ ἄλλες διάφορες ἀσχολίες, καὶ οἱ μικροὶ πρίγκιπες. Ὁ Ἀλέξανδρος, ἡ Ἐλένη, ὁ Παῦλος...

Καὶ ὁ βασιλεὺς Γεώργιος καὶ ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος ἔβλεπαν μὲ εὐχαρίστησιν τοὺς μικροὺς ἐγγόνους του ὁ πρῶτος, τὰ ἀγαπημένα του τέκνα ὁ δεύτερος, νὰ συνάπτουν σχέσεις καὶ νὰ παίξουν μέσα στὸν ἀπεραντο κήπο μὲ τὰ παιδιά τῶν ἐκλεκτοτέρων ἀθηναϊκῶν οἰκογενειῶν.

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ : Ἡ συνέχεια.

Ἡ πριγκίπισσα Ἀσπασία εἰς ἡλικίαν ἕξι ἐτῶν